

BLICHERNOTER indeholder:
Formanden har ordet
Årsberetning og regnskab
Mesternoveller ved Aage Jørgensen
Karin Bang: Erling Kristensen ved Erik Harbo
Jens Kristian Lings: Himmel og Hav og Harboør ved Erik Harbo
Roger Pihl: Kunsten at bestige Himmelbjerget
Knud Sørensen: Digte ved Bente Harbo
Nyt om selskabets bestyrelse
Bogsalg

Åbningstider: Blicheregnens Museum
14. april - 18. okt.
tirsdag-søndag kl. 11.00 - 16.00
19.okt.-20. dec. lørdag og søndag
kl. 12 - 16.00
Herningsholm se på nettet
www.museummidtjylland.dk/
Malvinas Hus Spentrup
1. maj - 31. oktober: lørdag og søndag
kl. 14-17 + Efterårsferien 14-17
Telefon i åbningstiden: 86 47 78 30

Kommende arrangementer

Søndag den 11. okt. 2020 Årsfest. Blicher og det slesvigske spørgsmål i anledning af genforeningen 1920. Taler: Bertel Haarder, oplæsning: Paul Hüttel
Søndag den 11. okt. kl.14 Blicheregnens Museum. Foredrag: Johs. N. Frandsen
Onsdag den 21. okt. kl.19:30. Foredrag: Modstand på Blicheregnen, M.G. Hougaard
Fredag den 23. oktober kl. 16:00: Herningsholm. Præsentation af den nye udgave af *E Bindstouw*. Musik, oplæsning m.m. Torben Arboe og Erik og Bente Harbo
Søndag den 25. okt. Blicheregnens Museum Thorning. Præsentation af den nye udgave af *E Bindstouw*. Musik, oplæsning m.m. Jens Mortensen, Erik Harbo, Bente Sørensen, Marianne G.Hougaard
Noter datoerne allerede nu. Se hjemmesiden www.blicherselskabet.dk

Bestyrelsen for Blicher-Selskabet
 Formand: Operasanger Erik Harbo
 Næstformand: Chefkonsulent Peder Porse
 Sekretær og kasserer: James Lerche
 Høje Gladsaxe 11, 2.tv. 2860 Søborg,
 tlf. 25533266
 Skuespiller Paul Hüttel
 Lektor Dorrit Færk Møller
 Museumsinspektør Marianne G. Hougaard
 Samlingschef Jesper Meyer Christensen
 Provst Per Vibskov Nielsen
 Lektor Ivan Z. Sørensen
 Suppleanter:
 Arkæolog Dorthe Kaldal
 Pastor Mads Jacob Iversen
 Antal medl.: ca. 550 (320 husstande)
 Medlemskab: Husstand 200 kr.
 Udland 200 kr. Institutioner: 250 kr.
 Danske Bank reg. 1551 4090780 el.
 Giro-nr 409 0780
 Blicher-Selskabets adresse:
 Havelodden 64, 4000 Roskilde,
 tlf. 46373920 / 23205119
 Selskabets mail: erik.harbo@mail.dk
 Blichernoter udgives 3 gange årligt,
 redigeret af Erik Harbo
 ISSN 1602-2742

BLICHERNOTER

MEDDELELSER FRA BLICHER-SELKABET

September 2020

Formanden har ordet

Da vi sidst tilrettelagde Blichernoter, anede vi næppe, hvor langvarig perioden med coronaen ville blive. Vi har siden hørt om mange andre sygdomme, der har plaget menneskeheden, og vi nåede i sidste nummer at nævne Blichers beskrivelse af pesten. Havde han levet et par år mere, ville han også være blevet vidne til koleraen i København, som andre digtere siden har beskrevet.

Coronaen er kommet for at blive, bliver vi hver dag mindet om.

Vi holder vores årsfest den 11. oktober i Teatermuseet i Hofteatret, som aftalt, men med de retningslinjer, som vi er blevet pålagt. Det bliver som sædvanlig med tilmelding. Invitationen vedlægges. Programmet står i Genforeningens tegn, med henvisning til Blichers store interesse for det sønderjyske spørgsmål. Det kaldte man det ikke på Blichers tid, hvor det i stedet blev betegnet som sprogstriden tysk-dansk. Vi har inviteret Bertel Haarder som taler. Som født i området har det hans store interesse. Desuden bliver der musik og sang og oplæsning bl.a. ved Paul Hüttel.

Ligesom hos andre selskaber udskydes generalforsamlingen til 2021. Bestyrelsen er valgt efter vore vedtægter og regnskabet der er godkendt af vores revisor indsættes her i BN sammen med årsreferatet.

Årets boggave er på vej

Det bliver en pragtudgave af *E Bindstouw* i samarbejde med bl.a. Blicheregnens Museum og Museumsforening og Bindestuens Venner i Lysgaard.

Vi er glade for indlæg fra vores medlemmer og opfordrer igen til at indsende småt og stort ang. Blicher.

Årsberetning 2019

Denne årsberetning skulle have været brugt ved selskabets aflyste generalforsamling den 14. april.

2019 blev helt klart et år med meget færre arrangementer end 2018, hvor Blicher var årets klassiker og hvor vi deltog i 11 arrangementer, næsten alle afholdt af Blicher-Selskabet.

Årets begyndte med et meget velbesøgt stort seminar i Thorning i anledning af 200-året for Blichers tiltrædelse i sit nye embede i Thorning i 1819. Det foregik den 9. marts og man har tidligere kunnet læse et referat af dette møde i Blichernoter.

Blicher-Selskabets forårsmøde og generalforsamling torsdag den 11. april 2019 kl. 19:00 forløb nogenlunde som den plejede. Kontingentet blev forhøjet til 200 kr. og nyvalgt blev lektor Ivan Z. Sørensen.

Det lykkedes desværre ikke at vise filmen *Hosekræmmeren* i DRs optagelse, men til gengæld kunne medlemmerne gå hjem og hente den på DRs program Bonanza. Erik Harbo causerede i stedet og vi sang et par Blichersange. Der er et referat af mødet i Blichernoter september 2019, der ligger på hjemmesiden.

Søndag den 13. oktober 2019: Årsfest i Hofteatret i Teatermuseet. I Blichernoter for nov. er der et referat af arrangementet der havde tiltrukket 70 gæster, der nød at være i de historiske omgivelser. Emnet for eftermiddagens fest var Blicher og

Norden og den relation blev udtømmende belyst fra forskellige vinkler. Med hovedvægt på Blicher fortalte selskabets næstformand chefkonsulent Peder Porse om den nyanlagte mindelund på Lysgård kirkegård, der er oprettet i anledning af 200-året for Blichers udnævnelse til sognepræst i Lysgård og Thorning. – Derefter fortalte Erik Harbo om Blichers interesse for Sverige og Norge, en interesse der afspejledes i temaerne for hans Himelbjergfester i sange og taler. Blichers interesse for Skandinavien resulterede også i hans bog *Sommerreise i Sverrig 1836* og digtsamlingen *Svithiod*. Selskabets nye bestyrelsesmedlem lektor Ivan Z. Sørensen tog tråden op og parallelliserede Blichers Sverigesrejse med H.C. Andersens, og det var morsomt at høre, hvor forskelligartet udbytte de to digterkolleger havde haft af deres besøg i vores naboland. Blichers ønske om en Norgesrejse blev aldrig til noget.

Efter pausen fulgte et stort program med musik, oplæsning og sang. Blichers åndsfælle i musikken (professor John Damgaards ord) Franz Schubert fik liv i to gange to impromptus (nr. 1,2,3 og 4) i John Damgaards suveræne fortolkning, og de to operasangere fra Det Kongelige Teater, sopranen Gitta-Maria Sjöberg og bassen Uffe Henriksen akkompagneret af John Damgaard førte os på en lystrejse gennem danske, svenske og norske folkeviser og lieder. Det blev kædet sam-

Bogsalg:

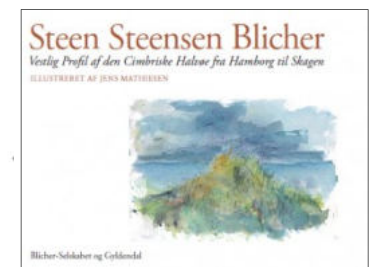
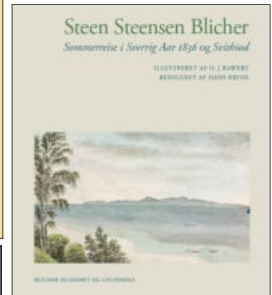
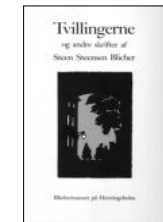
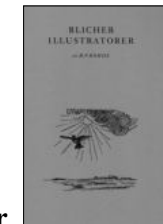
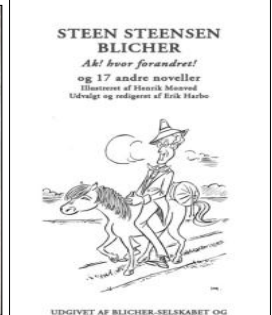
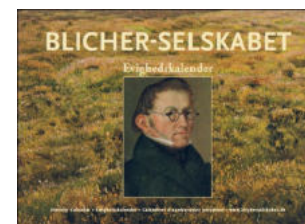
Blicher-Selskabet anser det som en af vore opgaver at udgive bøger om og af Blicher. Det er blevet til mange gennem snart 70 år. Listen kan ses på vores hjemmeside sammen med selskabets historie.

Vore medlemmer støtter vort arbejde ved at købe bøger. Vi anbefaler i disse næsten bogløse tider at anvende bøgerne som gave. De koster ikke mere end en flaske vin eller to.

Husk alle fødselsdage med **Blicherkalender** NB I april udkom en ny Blicher-bog for gymnasiet, der bl.a. redigeres af Dorrit Færk Møller og vort tidligere bestyrelsesmedlem Thorkild Holm. Se anmeldelse i BN s. 4 Bestil pr. mail erik.harbo@mail el. tlf. 46373920 eller over hjemmesiden

Medlemstilbud

Mesterfortællinger 100 kr. (spar 79 kr)
Ak! Hvor forandret! og 17 noveller kun 100 kr
De danske Træer 100 kr
Selvbiografi St. St. Blicher 70 kr
Rejselyst 60 kr
Twillingerne 40 kr
Blicher Illustrationer 50 kr
Min Hjertelskede Ven. 50 kr
Sommerreise i Sverrig 75 kr
Blicherkalender kun 45 kr
Vestlig Profil af den cimbriske Halvø 100 kr

Museum Silkeborg 2019 Årbog

Det var et begivenhedsrigt år for Museum Silkeborg herunder Blicherregnets Museum. Her præsenterede

man *Kampen om magten – Slaget på Grathe hede*. Det knytter sig selvfølgelig til de mange udgravninger på heden gennem årene, som vi også tidligere har skrevet om. Der var mange indlån fra andre museer. Justitsminister Søren Pape åbnede udstillingen.

På Silkeborg Museum kan man nu se en ny erhvervelse. En lægetaske skænket af Fischerfamilien. (Se billede af forside)

Denne familie har Blicher skrevet meget om i f.eks. *Fruentimmerhaderen* om Jean Arnold Fischer, der boede på Allinggård. Men familien lå inde med dette smukke etui, som nu er i gode hænder i Silkeborg.

Kjellerup kunne fejre 150 års jubilæum. Tilknytningen til Blicher er kommet efterhånden og omtales ikke her. Men det er den blevet tidligere med de fine monumenter der er rejst i byen.

Marianne Gjørtz Hougaard skriver en udmærket artikel om Blicher i 200 året.

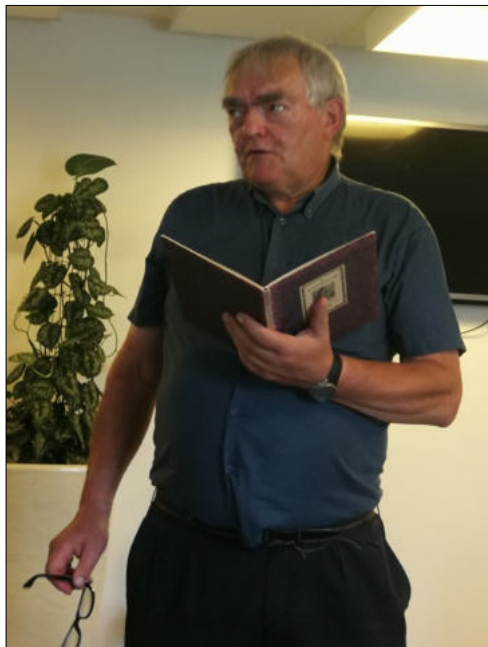
Foruden denne artikel var der et fint seminar på museet der kort nævnes i oversigten af museumsdirektør Ole Nielsen. Blicher-Selskabet samarbejdede om projektet og gav et økonomisk tilskud.

Nyt om selskabets bestyrelse

I marts udkom *Mesterfortællinger* skrevet og redigeret af Dorrit Færk Møller og Mette Moltesen på Dansk lærerforenings Forlag. Værket blev støttet med et stort beløb fra Blicher-Selskabet. Kan købes hos selskabet til specialpris kun 100 kr. se bogsalgssiden. Læs lektor Aage Jørgensens anmeldelse s. 4.

Suppleant i bestyrelsen Mads Jacob Iversen er udnævnt til sognepræst ved Avedøre Kirke den 15. april 2020. Vi gratulerer.

Chefkonsulent, næstformand i Blicher-Selskabet Peder Porse holdt den 21. august 2020, stærkt forsinket af koronaen, sit 25 års jubilæum ved et arrangement hos Vurderingsstyrelsen i Roskilde. Formanden Erik Harbo og Bente Harbo var tilstede.

Jubilæren Peder Porse læser indledningen til E Bindstouw

men af Erik Harbo, der også læste fire af Blichers Svithiod digte.

Og så kunne gæsterne efter den traditionelle *Jyden han er stærk og sej* begive sig ud i oktoberaften, der nu havde forvandlet sig til et veritabelt skybrud.

Der var også mange den 20. oktober kl. 10, hvor en mindehave for Blicher på Lysgaard Kirkegaard blev indviet. Peder Porse holdt tale ved indvielsen. Se referat af dette i Blichernoter nov. 2019.

Fredag-mandag 15.-18. november afholdtes et arrangement på refugiet i Løgumkloster under titlen: *Blicher på Refugium*. Seminaret var tilrettelagt af Bodil Dibbern, medlem af RefugieVenners bestyrelse. Og der var pæn tilslutning.

Medvirkende var operasanger Erik Harbo, formand for Blicherselskabet, Marianne G. Hougaard, museumsinspektør på Blicher-egnens Museum, litteraturprofessor Henrik Skov Nielsen, højskoleforstander Poul Holm Bangsgaard, fortæller Margit Lindesø og universitetslektor Jørgen Aabenhus.

Fredag aften fortalte Marianne G. Hougaard om "Blichers liv og levned", om lørdagen talte Erik Harbo om "Vestlig profil af den cimbriske halvø" og viste sin film om emnet fra 2015. Om eftermiddagen talte Henrik Skov Nielsen om "Digteren Blicher" og om aftenen var det Poul Holm Bangsgaards tur til at fortælle om sin bog "Blichers Jylland". Søndag var der gudstjeneste i Løgumkloster kirke og om eftermiddagen var det fortællersken Margit Lindesø, der underholdt.

Om aftenen fortalte, læste og sang Bente og Erik Harbo om "Trækfuglene og andre digte". Det hele sluttede mandag med Jørgen Aabenhus' foredrag "Fra en landsbydegns dagbog".

I løbet af året har Blichernoter haft et væld af artikler om Blicher og mange andre digtere. Slå op på hjemmesiden og læs de tre udgaver fra marts, september og november.

Årets boggave var Blichers *Selvbiografi*, der blev tilsendt alle medlemmer i november.

Efterfølgende skrev John Damgaard: "En fin årsfest. Jo mere jeg tænker over det, desto mere føler jeg en overensstemmelse/samhørighed mellem Blicher og Schubert....deres verdenssyn/menneskesyn baseret på naturen! Jeg kan næsten se dem på tur ud over heden sammen. Kan du forestille dig, hvilke sange (om lyng, blåbær, tater etc.) der ville være kommet ud af det, hvis de havde gået sammen? Meget mere sammenhæng end mellem Blicher og Mozart!"

Lørdag den 26. oktober: Blicher-fest på Blicherregnen *Blicher 200 år* måtte desværre aflyses pga. manglende tilslutning.

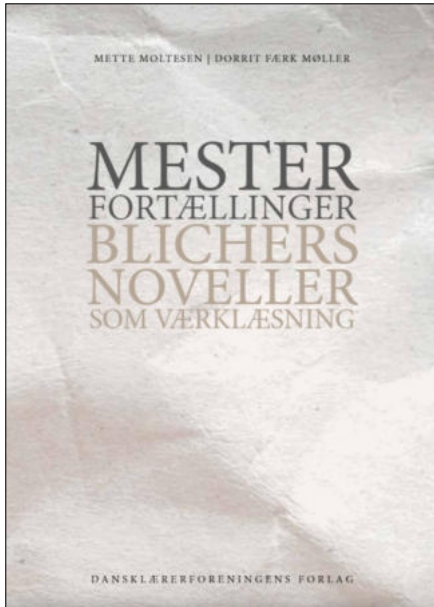
Blicher-Selskabets regnskab 2019

Indtægter	94.187
Udgifter	71660
Driftsoverskud	22.527
Financiering	-1276
Årets resultat	21.251
Kapitalkonto 1.1.2019	89.079
Passiver ialt	89.079

Mesterfortællinger - Blichers noveller

Anmeldelse af lektor Aage Jørgensen

Dansklærerforeningen har, støttet af Blicher-Selskabet, udgivet tre "mesterfortællinger" til brug i den gymnasiale undervisning, hvor det åbentbart er blevet muligt at læse en novelle som "værk". Bogen – udgivet af Mette Moltesen og Dorrit Færk Møller – er angiveligt tredelt, dog to delt, om indholdsfortegnelsen skal afgøre sagen. Førstedelen, knap 50 sider, hedder "Teori" og

den løbende tekst "oversat" i skarpe parenteser (triangelen = trekant; retskaffenhed = ærlighed; forblommede = kryptiske; osv.; enkelte er problematiske: tørveskifte = jordstykke). Og endelig er mere komplicerede forhold udredt i fodnoter. Parodisk oplyser fodnote 55,

rækker fra forfatteroplysninger over genre, fortæller, komposition, personkarakteristik, sprog og tematik til den litteraturhistoriske placering. Andendelen hedder "Mesterfortællinger" og består af selve teksterne, "Brudstykker af en landsbydegns dagbog", "Sildig opvågnen" og "Præsten i Vejlbj" med tilhørende analyseanvisninger – eller arbejdsoplysninger – disponeret på samme vis som teoriopsnittet. Men de kunne såmænd udmærket have været sammenbragt i en tredje del.

Arbejdsspørgsmålene er en side af didaktiseringen, som det tilsyneladende nu hedder. Men det er moderniseringen vel også. Teksterne præsenteres i moderne retstavning. Mange ord er inde i selve

at "dagbogsskribenten hedder Morten Vinge (MV)". Bibelciterer dokumenteres for det meste, dog ikke det afgørende citat, hvormed "Brudstykker" slutter: "Anlangendes et menneske osv." (Davids Salmer 103,15-17). Noten citerer skriftstedet efter 1993-oversættelsen. Nu kan 2020-bibelen tekst tilføjes: "Menneskets liv er som græsset, det blomstrer som markens blomster; når vinden blæser over det, er det der ikke mere, dér, hvor det stod, ser man det ikke mere. Men Herrens troskab varer fra evighed til evighed." ("Miskundhed", som Blicher skriver, blev i Biblens 1907-oversættelse til "barmhjertighed" og nu sidst altså til "troskab" - pudsigt nok et ord, der i *Ord-*

men paa den vestlige Side kan man dog i en god halv Times Tid gaae derop; allerøverst paa Toppen er dette Bierg 30 Favne i Omkreds, og kan man tælle her en 60, Kirker, ja see ud over Landet lige til Samsøe, som er 8 Mile herfra. Paa den Side, hvor man gaaer op til Toppen er et klart Kildevæld og nogle Bøgetræer, men allerøverst er hverken Træer, Græs eller Vand".

Det var noget af en højde. I min bog om Himmelbjerget angiver jeg følgende:

"Bjergets historie kunne tage udgangspunkt i *Pontoppidans Danske Atlas* 1768. Her står: "Et Sted i Rye Sogn ligger der et Bjærg, kaldet Himmelbjærg, som paa den østre Side formedelst dens Stejlhed ej er til at bestige, skal være nogle 1000 Favne højt" (under oplysninger om trykfejl står der senere, at der er kommet et 0 for meget med). 100 år efter er der i L. Boths *Danmark* delvis korrekte oplysninger. Dog er Bjergets højde angivet til 173 m. Der er en dramatisk fremstilling af, hvor vanskeligt Bjerget stadig er et bestige fra Juul sø. Fra Bjerget kan man tælle 20 landsbykirker, og "Skov og Mark, Lyng, Eng og Sø brede sig malerisk for Beskuerens Fod". Yderst mod øst anes Samsø som en lille lågeplet".

Men kære læser! Køb denne herlige bog og glem ikke et øjeblik, at det var Blicher, der fik øje på det smukke bjerg. Pihl lægger heller ikke skjul på at det er Blicher, der udpeger Skamlingsbanken som et kommende mål for de store folkefester i Sønderjylland, en oplysning fra *Blicher og Himmelbjerget*.

Kan købes på nettet 256 sider ill. i farver 229,95 kr. (vejl.) Udkom grundlovsdag 5. juni 2020

Forlaget Michael Haase
michael@haase.dk Mobil: 21 67 82 32

Billedet viser formanden, hans broder Knud og hans kone Bente, der netop (aug. 2020) har besteget Stoubjerg omtalt af Pihl.

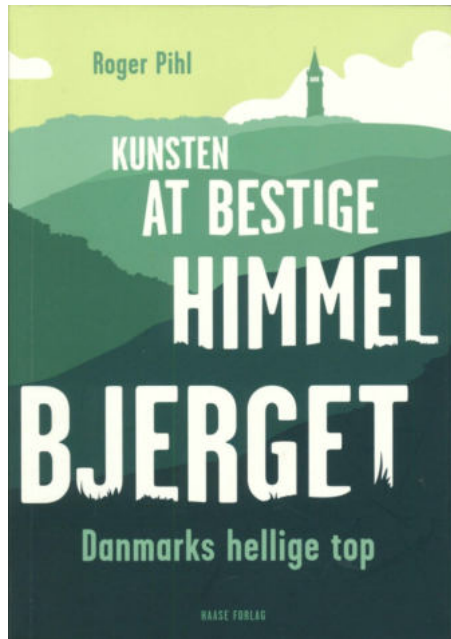
Erik Harbos bog om Himmelbjerget, der bl.a. danner grundlag for Pihls omtale Blicher kan stadig købes hos selskabet for kun 75 kr. Her findes en grundig omtale af alle Himmelbjerg-festerne.

Roger Pihl: *Kunsten at bestige Himmelbjerget*

ved Erik Harbo

Danmarks ukronede bjergkonge demonstrerer kunsten at bestige Himmelbjerget, skriver forlaget Haase i sin præsentation af forfatteren Roger Pihl, og dernæst skriver de at "Søhøjlandets stolte højderyg samler landets fortid, nutid og fremtid, men det forstår man først, når man er fulgt i fodsporene på Himmelbjergets norske superfan."

de kunne interessere alle læsere, der holder af det midtjyske højland. Han siger meget morsomt, at "Man har ikke besteget Himmelbjerget, når man slentrer fra parkeringspladsen og hen til tårnet. Så har man besluttet det".

Og så får vi ellers en lang og herlig beskrivelse i 14 kapitler, hvor det 8. er om digterpræsten (Blicher) der selvfølgelig er kendt stof for Blicherlæsere, men sikkert ikke for den

almindelige læser. Men vi kommer vidt omkring fra Tårnkomiteen og Tårnsparkebevægelsen til en række politikere, som alle har talt på bjerget. Vi hører om Silkeborgs tilblivelse og alle de morsomme navne på bjerge i nærheden, hvorfra man måske kan skue Himmelbjerget.

Han omtaler pastor Nicolai Jonges bog *Om Kongeriget Danmark* fra 1777 om bjergets højde. Jeg indsætter her den originale tekst:

"Ved Rye har fordem været meget store Skove; endnu er der skøn Skov, og i Ryeskov ligger et Bierg, kaldet Himmelbjerget, som er overmaade steilt paa den østre Side og over tre tusinde Favne høit,

almindelige læser. Men vi kommer vidt omkring fra Tårnkomiteen og Tårnsparkebevægelsen til en række politikere, som alle har talt på bjerget. Vi hører om Silkeborgs tilblivelse og alle de morsomme navne på bjerge i nærheden, hvorfra man måske kan skue Himmelbjerget.

Han omtaler pastor Nicolai Jonges bog *Om Kongeriget Danmark* fra 1777 om bjergets højde. Jeg indsætter her den originale tekst:

bog over det danske Sprog ikke optræder som synonym for "miskundhed".)

*

Arbejdsspørgsmålene er, som forordet vedgår, "meget styrende". Elevernes opmærksomhed dirigeres ret kontant mod bestemte problemstillinger. Et og andet må de dog opdage selv. Lad os tage "Brudstykker":

a) I teori afsnittet tales en del om novellen som genre og om den kriminalistiske novelle, men intet om dagbogsnovellen. Som bekendt ændredes titlen i 1833-optrykket til "En Landsbydegns Dagbog", ligesom en note til titlen forsvandt. Dette nævnes, men alene som et paratekstuel forhold. Men ikke mindre vigtigt er det jo, om der har været "en redigerende instans" inde over teksten, eller den foreliggende tekst udgør "hele" dagbogen. Hvis talen er om "brudstykker", kan den lange Sibirien-pause bero på, at redaktøren har fundet optegnelserne fra disse år uinteressante. Men hvis det er hele dagbogen, vi læser, udgør tidsspringet jo et udsagn om, at der intet har været at skrive, at de mange år altså så at sige har været indholdstomme, meningsløse.

b) I en dagbogsnovelle har vi at gøre med den personaliserede fortæller par excellence. En redigerende instans – om han altså fandtes – kunne være behjælpelig med en læserhenvendelse i ny og næ. Ellers må forfatteren bruge andre midler, hvis han vil fortælle læseren noget, Morten ikke opfatter – eller som han mistolker. F.eks. gennem dateringerne. De af-

spejler i begyndelsen gennem deres ydre form hans "dannelse", fra dansk over latin til fransk. Men også mere. Mit yndlingseksempel udstiller smukt Mortens indskrænkede horisont og svigtende evne til at begribe, hvad der foregår for næsen af ham. Som man nok husker: Gyldenløve ankommer, nådigfruen investerer sin hele energi i at få frøken Sophie parret med ham, marriage deklarerer – og så kommer børnekopperne. Søsteren Marie dør, Gyldenløve gør sig klar til afrejse, Morten bliver også syg og tror et par måneder, at han skal dø. 13. marts 1712 er alle på højkant, og tilsyneladende er Gyldenløve kommet tilbage. Morten noterer, at han da vist er en stor libertiner: "jeg så nu nylig igennem sprækken på min dør, at han tog på fruens pige, og det på en meget indecent maner." Hvad har mon Morten set, og hvori består det upassende? Om man spoler præcist ni måneder frem, til 13. december, får vi svaret: "Fruens pige har bekommet sig en liden søn." Dateringen, og den alene, giver den nøjeregnende læser nøglen til, hvad Morten så gennem sprækken: at den kongelige gæst voldtog kammerpigen.

Allerede i den følgende optegnelse er det, at Morten får sit livs oplevelse og bliver så konfus derved, at der kommer uorden i den ellers kronologiske servering. Sophie opsøger ham (eller rettere Jens, men de har jo byttet værelser) i sengen og har sex med ham. Følelserne gør pennen konfus, først en uge senere kommer han til sans og samling og genkalder

sig episoden, "disse douce øjeblikke". Opstemtheden driver ham med denne optegnelse bragt på papiret ud i haven, hvor han falder over Sophie i Jens' arme – og således indser, at der har været tale om et rutinebesøg. Dateringerne fremhæver her det følelsesmæssigt overvældende, ligesom det også sker et sted i Corselidse-optegnelserne.

*

Som nævnt får "den kriminelle novelle" særlig opmærksomhed i teoriafsnittet. Der er ganske rigtigt hos Blicher en del forbrydelser, der kalder på opklaring. Og "Præsten i Vejlbj" har ligefrem undertitlen "En kriminalhistorie". Men er det en genrebetegnelse? Blicher vidste godt, hvordan han skulle lokke husarerne til. I hvert fald afslører læsningen jo, at hovedsagen *ikke* er opklaringen af det "mord", som den entydigt onde Morten Bruus arrangerer for at hævne sig på præsten, fordi datteren afviste hans frieri. Det afgørende er derimod de psykologiske mekanismer, der fører frem mod tilståelsen og henrettelsen og kærlighedsforliset. Selve forklaringen (opklaringen) kommer langt senere, i Ålsø-præstens optegnelser.

Også "Sildig opvågningen" kommer på tale i denne forbindelse, idet fortælleren, småstadens præst, i starten lader forstå, at der er sket en forbrydelse. Men således er det ikke, der er tale om et selvmord, og der er intet kriminelt i det (bortset fra, at kirken opfattede det som syndigt og skulle "bestikkes" med en

falsk lægeerklæring, for at liget kunne komme i indviet jord). Det interessante er netop, hvordan hændelsen fortolkes, og hvilke kræfter i den trekantede affære der er på spil og tilsidst driver lægen til at skyde sig. Og det allerinteressanteste er selvfølgelig denne Elise, som ægtefællen er dybt forelsket i, som elsker er vildt betaget af, og som fortælleren drages imod og i tanken parrer sig med og ender med at afskrive som "en vellystigt og samvittighedsløs kvinde", en sjælløs vampyr. Hun får hele skylden, selvom der jo skal to til tango. Udgiverne skal have tak for bestemmelsen af fortælleren som voyeur.

Man har især i forbindelse med "Sildig opvågningen" talt om "den upålidelige fortæller", præsten altså med det komplicerede forhold til Elise. Søren Baggesen argumenterer for, at præsten er bevidst upålidelig/utroværdig. Andre har pointeret, at det ikke er hans fortælling, men hans fortolkning, der er problematisk. Blicher supplerer som bekendt hans fortælling ved at lade Elise komme til orde gennem tre "indlagte" kærlighedsbreve. Den pædagogiske udfordring er da, at læserne gerne skulle opleve, at der skildres et biedermeier-samfund og samtidig fældes en hård dom over det derved, at det fortrængte bryder vulkanisk frem. Norm og lyst, samfunds-begrænsning og individuel driftsudførelse, konfronteres.

Udgiverne vil i deres oplæg til en litteraturhistorisk placering af novellen

ulykkesdagen og frem mod jul. Lings beklager selv de mange gentagelser i sin bog, der nødvendigvis må være, når man skal citere aviser.

Det er ikke mindst de to taler som præsterne Madsen og Moe holdt ved begravelsen, der får en grundig omtale gennem referaterne. En spændende historie er det.

Jeg vil ikke her kommentere Lings' valg af sympati med de to præster og Indre Mission, men anbefale bogen for den læser, der er interesseret i forholdene netop på dette tidspunkt.

I et efterskrift er der bl.a. en længere omtale af Kirks *Fiskerne*. Lings beklager den manglende humor i historien om de indremissionske fiskere, samtidig med at han roser bogen, men der er dog en replik, der kan erstatte meget humor, det er da den gamle Martinus under overrækkelsen af Dannebrogskorset i anledning af deltagelsen i krigen i 1864 siger: "Men det var vos dæ slog kong Knud ihjel!"

Hvis man dukker ned i anmeldelser af *Fiskerne* finder man udsagn fra mange: Stangerup, Bømholt, Sv. Møller Kristensen og Hans Brix. Helge Rode siger et sted: "Fængslende fra først til sidst ved sin rige menneskeviden, sin alvor og sin humor," men indrømmet, humoren kan være svær at få øje på. Min sidste og tredje gennemlæsning siden 1959 gav alligevel en stor oplevelse.

Der har været skrevet meget om ulykken i 1893 og Harboøre. Erik Bertelsen må have benyttet Peter Cecilus David-

sens (1866-1935) bog *Harboøre* fra 1896 for at kunne skabe sit portræt af pastor Moe. Davidsen var født i Klinkby vest for Lemvig. Han var fra 1891 forstander for Haslev højskole, der var tilknyttet Indre Mission. Denne bog kan læses på nettet på *Slægtsforskernes Bibliotek*.

Erik Bertelsen fortæller i andet bind *Mænd på Havet* i sidste del ret kort om samme tema som Lings har taget fat på: Præsternes tale ved begravelsen. 2. bd kan være lidt langt at komme igennem pga. de mange beskrivelser af fisketurere til havs, men han har godt fat i skildringen af den unge fisker Oles liv.

I 3. bd. *Kvinder ved Stranden* fortælles der især om kvinder. Det er forholdet mellem fiskerdatteren Ellen og gårdmandssønnen Johannes, der bærer handlingen op mod en ganske interessant og meget rørende slutning. Alle tre bøger kan læses hver for sig. Ganske ejendommeligt, at der i dansk litteratur findes en så grundig skildring af vestjyder omkring år 1900.

Men jeg vil slutte denne omtale med en anbefaling af Lings' bog, og også Erik Bertelsens tre bds. værk, der ufortjent er lidt glemt i dag. Bertelsen har sammen med en række andre danske forfattere med så stor flid skildret dansk almueliv gennem de sidste 200 år.

Jens Kristian Lings: *Himmel og Hav og Harboør*. Bogen er udkommet på Lohse og kan også købes på nettet til priser, der begynder lidt over 200 kr.

Om Jens Kristian Lings bog: *Himmel og Hav og Harboør og om vestjysk litteratur* ved Erik Harbo

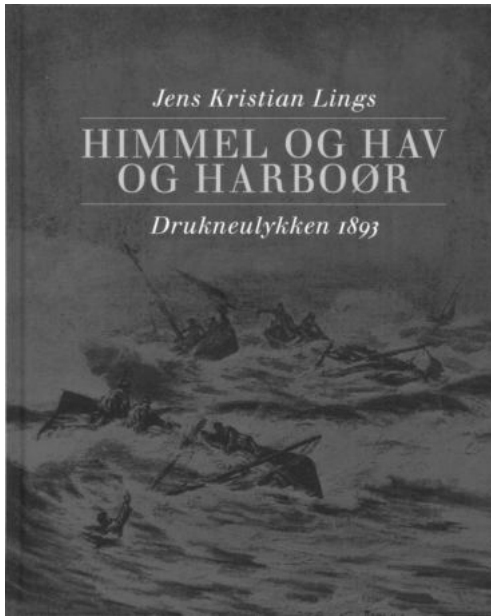
Et af selskabets trofaste medlemmer lektor, forfatter m.m. Jens Kristian Lings udsendte for ikke så længe siden en bog, som han kaldte *Himmel og Hav og Harboør*.

Anledningen var 125-året for den store drukneulykke den 21. nov. 1893. Det der interesserer forfatteren er at oplyse om den store forskel, der er i

skildringen af en sådan ulykke og de implicerede, altså København mod Harboøre. Det er også hans intention at skildre missionsfolket i Harboøre meget mere nuanceret end det den københavnske presse formåede.

Lings' formål er altså at undersøge og opklare reaktionerne på den store drukneulykke, der satte spor i alle landets aviser. Han nøjes med den lokale *Lemvig Avis* og *Politiken* i København, og det giver sandelig også stof nok til eftertanke. *Politiken* var i den situation, at man kunne sende den senere så berømte redaktør Henrik Cavling som opsøgende journalist under pseudonymet Ignotus.

Da nu Blicher var meget optaget af Vesterhavet omkring området mellem Ring-

købing og Agger, ja i virkeligheden hele kysten af den cimbriske halv, ville det være naturligt at give bogen et par ord med på vejen, også fordi den giver grundlag for at undersøge forskellen mellem Agger og Harboøre-kystens befolkningslevestandard på Blichers tid, som vi kender den fra novellen *Marie* og fra *Vestlig Profil* og de

levestandard, der herskede i 1893 på tidspunktet for Harboøreulykken.

På Blichers tid var det en gudfrygtig befolkning, der gik i kirke, når de havde mulighed for det, og som fandt sig i de umenneskelige vilkår som havet altid har budt befolkningen i disse områder.

På Blichers tid havde missionen endnu ikke tag i befolkningen, men op gennem århundredet landede Indre Mission også i Vestjylland og blev grebet af befolkningen, ikke mindst af kvinderne, der var lette ofre i missionærernes hænder.

Efter en oplysende indledning, hvor bl.a. Erik Bertelsen omtales for sine gode bøger om Harboøre-folket og Hans Kirk med *Fiskerne* har Lings valgt at bringe alle optegnelser i de to aviser fra

gerne have eleverne til at se, at den foregår i et biedermeiermiljø, men gennem de psykologiske mekanismer lader dets fortrængninger komme til udbrud, således at teksten altså ret beset placerer sig som romantistisk. Man kan måske sige, at præsten er hovedperson i Blichers novelle, mens Elise er hovedperson i præstens fortælling.

Et sted nævnes, at der har været en tilbøjelighed til at læse novellen i lyset af Blichers ulykkelige ægteskab (Ernestines utroskab). Dette genetiske spor forfølges ikke, og med rette, al den stund det ville føre bort fra den psykologiske komplikation.

Fortællerens dom over Elise fik som bekendt tilslutning af kritikeren J.N. Madvig i en af de barskeste domme, der er blevet fældet i dansk litteraturs historie: En "ubetinget Forkastelsesdom [burde] have truffet den indtil det smudsigste Detail udførte, aldeles uæstetiske Skildring af et dobbelt Ægteskabsbrud og Horeliv, der fører Navnet 'Sildig Opvaagnen'".

I marts udkom *Mesterfortællinger* skrevet og redigeret af Dorrit Færk Møller og Mette Moltesen på Dansk Lærereforeningens Forlag. Værket blev støttet med et stort beløb fra Blicher-Selskabet.

Kan købes hos selskabet til specialpris kun 100 kr. Se bogsalgssiden.

Hvad skrev Blicher i året 1819

Efter Blichers tiltræden til sit nye embede i Thorning 1819 fik han trykt et af sine smukkeste digte i *Nyt Skilderi af Kjøbenhavn* i november måned. En hilsen til vennen Bernhard (Ingemann), der var vendt hjem fra sin lange rejse til Italien. Det blev til *Hedelærkens velkommen hjem til Nattergalen*, så kunne det ikke siges tydeligere for omgivelserne, Blicher som den jyske Hedelærke og Ingemann som sjællændernes Nattergal.

Gennem hele 1820 er det *Læsefrugter* der må holde for i bind 7, 8 og 9. Fra denne periode kender vi digterens fire smukke digte *Til Sorgen* og *Til Glæden* (Hulde Engel) og *Den Unge Lærkes Forårssang* (Blæs Søndenvind) og *Den gamle Lærkes Efteraarssang*.

Desuden blev Blichers i datiden kendte oversættelse af Popes episke digt i fem sange *Haarlokken* (The Rape of the Lock) trykt i bd. 7 og 8. I tidsskriftet *Tilskueren* (Rahbek) 1817 udgav Blicher sin oversættelse af Alexander Popes digt *Eloïsa to Abelard* fra 1717, hos Blicher kaldt *Abeilard og Heloise*. En epistel, skrevet på vers. Tidligere omtalt i Blichernoter.

Blicher skriver også en artikel i *Aarhus Stiftstidende*, hvor han indbyder andre digtere til at være med i en samling, han vil kalde *Bautastene*.

Bautastene udkom først i 1823, et fælles projekt mellem Blicher, Grundtvig, Ingemann og Oehlenschläger. De tre stod for ni bidrag, mens Blicher stod for resten – 23 tekster i alt.

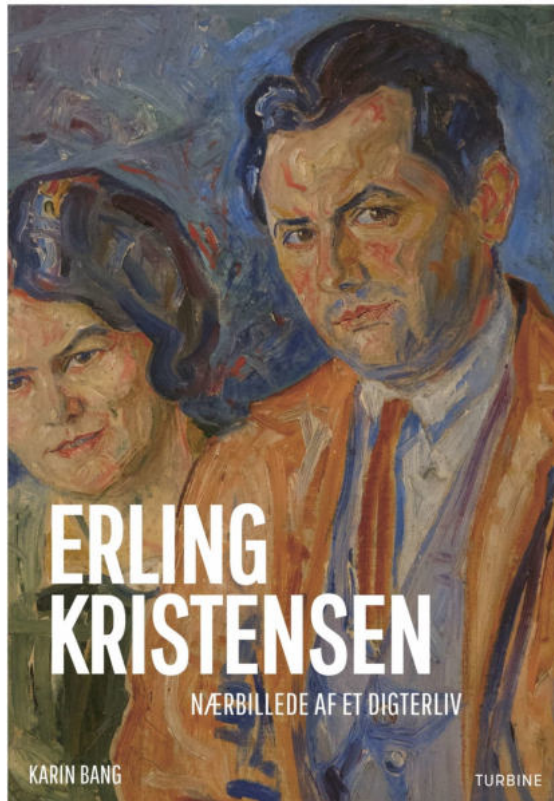
Karin Bang: Erling Kristensen

Nærbillede af et digterliv

ved Erik Harbo

I foråret 2020 udkom Karin Bangs store biografi om forfatteren Erling Kristensen. Det drejer sig om en bog på over 500 sider, og da selskabets medlemmer ved flere lejligheder har hørt om denne lidt specielle jyske forfatter, har jeg lovet forlaget Turbine i Århus at skrive om dette store værk, samtidig med at jeg gør opmærksom på Karin Bangs artikel sidste år i Blichernoter.

Når vi i selskabet har valgt at beskæftige os med denne forfatter, er det pga. hans særlige interesse for Blicher. Erling Kristensen blev født i Vendsyssel i 1893. Efter en række læreår som maskinsmed og en virksomhed som cykelsmed i Vrå begyndte han at skrive. Uønsket, som han blev i Vrå, flyttede han til Ålborg, men efter en række år blev bopælen rykket til Viborg i nærheden af Rindsholm/Hald, hvor han byggede hus ved Vedsø

og kaldte stedet Knolden. Her levede han indtil sin død.

Det blev et langt og spændende liv, og Karin Bang fortæller uhyre levende om hans tilværelse i bogen, der er spækket med citater af forfatteren og hans venner og bekendte. En enkelt anmelder har bebrejdet Karin Bang, at hun ikke i højere grad vurderer digterens liv og

værker, men det er slet ikke hendes hensigt.

I stedet giver hun en loyal beskrivelse af hverdagen på Knolden og dertil en stærk dækning af alle de bøger, noveller og artikler han skrev, og overlader det til den enkelte læser at drage konklusioner.

Herigennem får vi en læsning af de fleste af digterens værker, begyndende med de mange sociale romaner, der udkom fra 1927 og fremad. Dertil kommer en grun-

Ham Jeppe

Jeg kan altid godt lide at møde ham Jeppe med den bredskyggede digterhat som giver hans øjne den ro de skal have når han indlever sig i det Danmark der er hans og som han bedre end nogen anden har ladet blomstre i ord

og vi kan sætte os på en bænk ved storrugens rod og tavse indånde det syn på det danske land som han med sin pen gjorde sangbar.

Sådan er det — og så alligevel var det i hedeopdyrkningsens tid og vi sad et sted og skuede ud over et lyngklædt land var vi næppe helt så enige, jeg var betaget af Skjoldborgs drøm om de hundred tusind haver der skulle smykke landet fra strand til strand mens han, naturelskeren, betragtede hedeopdyrkningsen og dermed Det danske Hedeselskab som en national katastrofe

men mødes vi dag vil jeg tage ham med til en af de nationalparker eller naturparker der etableres spredt i landet

eller til en af de naturgenopretninger hvor ikke mindst hedeselskabet hvis nutidige natursyn nærmer sig Aakjærs har været involveret og som i vores nutid genskaber det landskab der springer ud af slægtserindringen og fremmer den skrøbelige biodiversitet og dér kan vi så sidde nedenunder en fjern lærkesang og glæde os i fælles tavshed

og jeg tør ikke bryde den tavshed med et spørgsmål om hans syn på de vindmøller der ikke maler korn men som maler blæsten derude i horisonten. Men måske

ville vi også her kunne opnå at få fælles øjne under en bredskygget digterhat.

Med tilladelse fra forfatteren
Knud Sørensen:
Mit sprog og fjordens
 Digte 36 sider
 150,- Udgivet 2020
 hermanogfrudit@gmail.com

Knud Sørensen på dansk og engelsk

En ny digtsamling med nye og ældre digte af Knud Sørensen er netop udkommet på et forlag i USA.

Digtsamlingen hedder ”New and Selected Poems”, og det er endnu en gang amerikanske Michael Favala Goldman, der har stået for oversættelsen af den 92-årige digters værker.

Knud Sørensen siger: Det er Michael Favala Goldman, der opdagede mig, da han i sine unge dage arbejdede på et landbrug i Danmark. Han er dansk gift og har tidligere stået for oversættelsen af mine værker. Han formår i sine oversættelser at få stemningen og associationerne i mine digte med.

Knud Sørensen og Michael Favala Goldman har tidligere været ude at holde foredrag sammen. Den amerikanske oversætter har desuden Knud Sørensens digte med, når han holder foredrag på forskellige amerikanske universiteters skandinaviske afdelinger.

Deres samarbejde er tidligere bl.a. blevet til novellesamlingen ”The Way it Seems”. Modsat de tidligere oversatte værker indeholder ”New and Selected Poems” digtene både på dansk og på engelsk. De oversatte digte er fra perioden 2009-20.

I 2014 fik Knud Sørensen både tildelt Ordkraft-prisen og Danmarks fornemste litteraturpris, ”Den Store Pris”. Citeret efter artikel af *Carsten Hougaard*, Nykøbing Mors.

Knud Sørensen Mit sprog og fjordens

ved Bente Harbo

Man hører ofte udtrykket, at hvert menneske står på skuldrene af forrige generationer.

Det gælder selvfølgelig også digtere, og man kan let forestille sig Knud Sørensen stående på skuldrene af Jeppe Aakjær, som igen står på skuldrene af St. St. Blicher. Og så kan man gå tilbage i tiden, f. eks. syv tusind år, som Knud Sørensen forestiller sig i digtet ”Den fælles stolthed”, hvor stenalderbonden ikke har fingre nok til at tælle generationerne – han bliver overvældet og må støtte sig til sin gravestok. Knud Sørensen, der ligesom Jeppe Aakjær behersker lyrik og prosa: noveller og romaner, søger sine motiver ved fjorden og fanger sol og skygge, lys og mørke ind i små sansmættede urimede digte. Fjorden taler til ham, undertiden blidt og stille, undertiden med en rallende lyd i det grus, hans fødder står på. Sådan kan fjordens sprog også være. Også dette er en mindelse om Aakjær, der fortæller hvordan han stamper sine rim op af den frostklingre jord.

Vi forlader nu de to, Jeppe og Knud, den første med sin bredskyggede digterhat, den anden med sin grå sixpence og ser dem sætte sig på en bænk og glæde sig over hinandens selskab. Trods uenighed i synet på hedeopdyrkning mødes de måske til slut med fællesøjne under en bredskygget digterhat.

dig gennemgang af anmeldelser og kritiske udtalelser i mange aviser.

Erling Kristensen var omgivet af en lille venneskare, der påtog sig at skrive om hans bøger og derigennem at hjælpe ham. De sociale temaer, der bl.a. omfatter landarbejderbefolkningen, husmændene, gårdejerne og ikke mindst befolkningen i byer, der ligner stationsbyen Vrå, og senere Ålborg (storbyen), måtte selvfølgelig vække interesse i Socialdemokratiet. Julius Bomholt (der stammer fra Silkeborg) bliver ham en sjælden ven, der aldrig svigter den lille familie på Knolden, der ofte levede under meget fattige forhold

Det er altså både land- og byproblemer, der sætter digteren i gang. Faderen, der var en af de første socialister i Vendsyssel og en stor ven af naturen og tilmed jæger, giver digteren inspiration hele livet. Faderen tog sønnen med ud i naturen og lærte ham jagthåndværket.

Selvom Kristensen fik mange fjender, blev han hurtigt respekteret i vide kredse. Hans første ægteskab opløstes og han blev gift med sin ungdoms elskede Alva, der blev ham en stor støtte ved bl.a. at renskrive alle hans romaner m.m.

Bogen er delt op i 37 kapitler, ganske flot sat op af forlagets grafiker med sorte indlægssider.

Hvad der givet er af stor interesse for en nutidig læser er omtalen af de første romaner, der hører hjemme i det man kalder kollektivromanen, det som nogle vil kende fra Martin A. Hansen. Denne

stil skrev Martin A. Hansen sig ud af, men det gør Kristensen ikke. Han bevarer livet igennem troen på socialismen. Han mildnes med årene og kaster sig over mange andre slags emner, rejseoplevelser, kronikker og foredrag og ikke mindst arbejdet med novellerne, hvor han bliver en sand mester.

I det følgende vil jeg omtale enkelte nedslag i fortællingen om Erling Kristensen, som Karin Bang har heftet sig ved.

Der gives en grundig beskrivelse af faderen, den stovte landarbejder og jæger. Han fik tilnavnet Socialisten, nok ikke altid for det gode. Men i hvert fald var Socialist-Christian en af pionererne i Socialdemokratiet i Vendsyssel. Familien nåede inden forfatterens 11. år at opleve, at man flyttede 11 gange pga. faderens arbejdssteder, indtil man endelig kunne købe et hus. Der beskrives, hvordan vinturen var den hårde tid, med lidt arbejde og mangel på mad. Det var værst for moderen, der gerne ville gøre det så godt som muligt for den lille familie. Kristensen holdt af sin lærer i barneskolen men giver en pudsigt beskrivelse af forskellen mellem den velklædte lærer og de mange fattige forældre. ”Det trykte ords under” oplevede han tidligt i selskab med den gamle Ane Enke, hos hvem han fik læst de mange børneklassikere.

Faderen gav ham oplevelsen af jagten og lærte ham tidligt at lave patronerne selv, så de kunne gå på jagt sammen.

Gennem de første mange ungdomsår oplevede han det problematiske ægteskab

Citat fra bogen: Siden 1936 havde man, bortset fra i krigsårene, hvert år afholdt folkefesten "Viborgdagene", der strakte sig over to-tre dage i juni eller juli. Hovedbegivenheden var det stort anlagte historiske optog gennem byen. I 1947 havde man engageret skuespilleren Miskov Makwarth til begivenheden. Han ville vise Viborg en række af personerne i Steen Steensen Blichers noveller, bistået af konsulent Jacobsen og hans berømte Thorning-folk, "E Bindstouw"s trofaste fortolkere. De og medhjælpere fra by og land ville levendegøre scener og skikkelser fra Blichers bøger i et strålende optog. Til hest, i vogne og til fods "vil Blicherdigtingens groteske og tragiske Figurer drage gennem Viborgs gamle Gader og tilskynde Nutidens travle Materialister til igen at grave de Skatte frem, som Præstesønnen fra Vium skænkede det danske Folk."

med Else, mens han samtidig var blevet forelsket i Alva, og mødet med hende bliver godt skildret i kapitlet *Skæbnedagen*. Hun blev hans anden kone.

25 år gammel købte han en cykelforretning i Vrå. Den havde tilhørt Thomas Olesen Løkken, der var ved at udvikle sig som forfatter. Kristensen havde ofte skrevet digte, men i 1925 kom den første artikel til Fyns Venstreblad: *Misvækst-året 1825*. Nu lærte han den unge lærer August Emil Nehm at kende. Det blev et livslangt venskab og Nehm blev til stor hjælp for den unge forfatter.

Han udgav med en del besvær sin første roman *Støtten* i nov. 1927 på forlaget Hasselbalch. Selvom den fik gode anmeldelser, gjorde den ham ikke populær i hjembyen Vrå, hvor han blev udråbt som

Fortsat fra forsiden

bondehader. Snart kom bogen *Byen mellem to Taarne*, der bl.a. handler om kvaksalveren dr. Lasker, og bogen har mange træk fra stationsbyen. På dette tidspunkt forlader familien Vrå, hvor de var blevet uglesete.

I de næste mange år er det Ålborg, der er hjembyen. Her skriver han vel sin skarpeste roman *Ler* om fantasten gård-ejeren Bjarke. Hans type kan næsten genfindes i en række af nutidens diktatorer og regeringsledere verden rundt. Han besidder ikke nogen gode sider, men behandler sine nærmeste dårligt. Om sådanne typer findes er det ikke min opgave at vurdere, men jeg husker ubehaget, der virkede sandfærdigt nok, da jeg første gang læste romanen om denne svindler. Selv skriver Karin Bang, at romanen er en ordentlig mundfuld at sluge, og en kritiker skrev, at al Kristensens "menneskemodvilje" fylder bogen. Selv var Kristensen dog ikke i tvivl om, at hans Bjarke optrådte overalt. I 1953 kom *Kværnen maler*, der handler om Missionsbønderne og deres liv og måske kan kaldes et side-stykke til Hans Kirks *Fiskerne*. I forbindelse med *Kværnen* følger en grundig omtale af de to kritikere Tom Kristensen og Poul la Cours positive omtale af bogen.

Et helt nyt liv begynder for digteren, da familien flytter til Rindsholm i 1932 og som sagt bygger huset Knolden. I de mange år på Knolden blev Kristensen også en ivrig fisker i søen og stor have-mand, der søgte at avle grøntsager til

egget brug i den daglige husholdning. Han beskæftigede sig også med kanin- og hønseavl, geder, gæs m.m.

I 1934 vakte Kristensen stor opsigt med kollektivromanen *Drejers Hotel*. Den blev desværre udråbt som en nøgle-roman om Beiers Hotel i Ålborg. Her havde Alva været køkkenchef på et vist tidspunkt. Tom Kristensen skrev, at det var farligt at færdes i Ålborg på dette tidspunkt, hvis man hed Kristensen. Og der var en skrap kritik af bogen i flere aviser, men gode venner støttede ham.

I 1935 kom en samling noveller *Noget for enhver Smag*, og her skrev bl.a. Borberg i Politiken "at samlingen godt kan gøre det ud for en moderne Bindstouw" og "at han kan sine jyder på fingrene".

Efter romanen *Menneske mellem Mennesker* i 1936 gik der 10 år inden Kristensen igen skrev en roman. Fra 1939 blev han optaget af at skrive hørespil til radioen hjulpet af bl.a. Bomholt.

Afskeden med faderen i juni 1939 får sit eget kapitel, hvad man udmærket forstår, fordi den gamle socialist og jæger havde haft så en stor betydning for sønnen livet igennem. Under krigen skrev Kristensen ingen romaner, men udelukkende noveller og kronikker samt radioforedrag. Kendt blev bl.a. hans foredrag i radioen, en takketale til BBC *London kalder Danmark*, en tak for muligheden for krigen igennem at høre en fri stemme i Danmark. Dette foredrag var igen på initiativ af Bomholt.

*